

نام و نام خانوادگی :

کلاس : دهم

نام دبیر : آقای عزیزاده

رشته تحصیلی: تمامی رشته ها

شماره :

مدیریت آموزش و پرورش منطقه ۱۴

دبیرستان غیر دولتی پسرانه پیام غدیر

پایانی دوم ۹۹-۹۸

تاریخ امتحان : ۹۹/۳/۱۳

نام درس : فارسی و نگارش ۱

مدت امتحان : ۷۰ دقیقه

ساعت شروع امتحان : ۱۰ صبح

تعداد برگ سئوال : ۴ صفحه

«دانش آموزان عزیز بارم هر سوال (۵،۰) نمره می باشد»

- ۱ متن زیر به کدام صفت خداوند اشاره دارد؟
«ای دوست! درمان کار خود کن و اگر معاملت می کنی با حق کن، که تا خلق سود خود نبیند، با تو معاملت نکند.»
- ۲ نوع ساختمان واژه های زیر را مشخص کنید.
«دیدن - برابر - میرزا - روش - چمنزارها - گوناگون - بی درنگ - خردمند - برخوردار - بینش - درخشش - نیلگون - خوشبختی - بهره - صمیمی»
- ۳ در ابیات زیر منادا را مشخص کنید. (یک بیت منادا ندارد).
الف) ای دیو سپید پای در بند / ای گنبد گیتی، ای دماوند
ب) سرو بوستانی تو یا مه یا پری / یا ملک یا دفتر صورت گری
ج) دلا خوبان دل خونین پسندند / دلا خون شو که خوبان ای پسندند
د) جانا ز فراق تو این محنت جان تا کی / دل در غم عشق تو رسوای جهان تا کی
- ۴ یا توجه به بیت های زیر به سوالات پاسخ دهید:
«لذت هستی، نمودی، نیست را / عاشق خود کرده بودی، نیست را
قطره ی دانش که بخشیدی ز پیش / متصل گردان به دریا های خویش»
الف) «نیست» در مصراع اول به چه معناست؟
ب) نقش واژه «نیست» در مصراع اول چیست؟
ج) در بیت های بالا چند ترکیب وصفی و اضافی وجود دارد؟ مشخص کنید.
د) ردیف را در بیت اول مشخص کنید.
ه) برای واژه ی مشخص شده در مصراع چهارم، سه هم خانواده بنویسید.
و) نقش واژه ی مشخص شده در مصراع سوم چیست؟
ز) در ابیات بالا چند واژه ی «مشتق» وجود دارد؟ مشخص کنید.
- ۵ در ابیات زیر فعل های «گذرا و ناگذر» را مشخص کنید.
الف) شعله زد صبح که نور آمد و نار آخر شد / دود و دم رفت و شب تیره و تار آخر شد
ب) ذره چرخید و به سرچشمه ی خورشید رسید / زنگش از آینه بزود و غبار آخر شد
ج) سپهری شد شب طوفان و به فرّ فانوس / شمع برگشت به کاشانه و کار آخر شد
- ۶ برای هریک از الگوهای زیر یک مثال بنویسید.
الف) صفت تعجبی + هسته + نقش نمای - + صفت (مشتق مرکب)
ب) صفت مبهم + صفت شمارشی + اسم + نقش نمای - + صفت (مرکب)

- ۷ مفهوم آیهی شریفه‌ی «لا تدرك الابصار و هو يدرك الابصار» در کدام بیت دیده می‌شود؟
 الف) آن چنان شدی ای آشکار جان‌ها / تا ز بس پنهانی از پنهان شدن پنهان شدی
 ب) من هر چه دیده‌ام ز دل و دیده‌ام کنون / از دل ندیده‌ام، همه از دیده دیده‌ام
- ۸ اسم‌های زیر را از نظر ساختمان (ساده، مشتق، مرکب) مشخص کنید.
 سیه‌روزی:
 وحشتناک:
 ولگردی:
 ملاقات:
 سرتیپ:
 بدسگال:
- ۹ نوع فعل به‌کار رفته در ابیات زیر را جلوی آن بنویسید.
 «ماضی بعید - مضارع مستمر - ماضی التزامی - مضارع اخباری»
 الف) ز دیدارت چنان مدهوشم ای جان / که بیخود می‌نویسم راز پنهان
 ب) که از لشکر ویسه برگشته بود / به خواری گرامیش را کشته بود
 ج) سرگذشت بابل را گر شنیده باشد نیک / قصر کی کند قیصر، خان چون نهد خاقان
 د) یک نفر در آب دارد می‌سپارد جان / یک نفر در آب دارد می‌کند بیهوده جان، قربان
- ۱۰ نقش ضمیر پیوسته در بیت زیر با کدام یک از بیت‌های زیر یکی است؟
 «مخور طعمه جز خسروانی خورش / که جان یابدت زان خورش پرورش»
 الف) امشب ز غمت میان خون خواهم خفت / وز بستر عافیت برون خواهم خفت
 ب) چون باده ز غم چه بایدت جوشیدن / با لشکر غم چه بایدت کوشیدن
- ۱۱ آرایه‌های ادبی بیت‌های زیر را مشخص کنید.
 الف) «مخور طعمه جز خسروانی خورش / که جان یابدت زان خورش پرورش»
 ب) «اشتر به شعر عرب در حالت است و طرب / گر ذوق نیست تو را کز طبع جانوری»
- ۱۲ معنی عبارت‌های زیر را بنویسید.
 الف) به هر نیک و بد، زود شادان و زود اندوهگین مشو، که این فعل کودکان باشد.
 ب) و اندر همه کاری داد از خویشتن بده، که هر که داد از خویشتن بدهد، از داور مستغنی است
- ۱۳ در متن زیر مقصود از واژه‌ی مشخص شده چیست؟
 الف) بدان کوش که به هر محالی از حال و نهاد خویش بنگری.
- ۱۴ در متن زیر نویسنده بر چه چیزی تأکید می‌کند؟
 «و اگر غم و شادیت بود، به آن کس گوی که او تیمار غم و شادی تو دارد.»
- ۱۵ معنی عبارت‌های زیر را بنویسید.
 الف) لیکن، خروس غالب، حرکتی کرد نه مناسب حال درویشان
 ب) بر حریف مغلوب که تسلیم اختیار کرده، مخذول و نالان استرحام می‌کرد، رحم نیاورد.

۱۶) معنی متن زیر را بنویسید.

«فی الجمله نماند از معاصی، منکری که نکرد و مسکری که نخورد.»

۱۷) نقش واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«در حال، سی دینار فرستاد که این را به بهای تن جامه بدهید. از آن دو دوست جامه‌ی نیکو ساختیم و روز رسیدم به مجلس وزیر شدیم.»

۱۸) برای هریک از واژه‌های زیر از متن درس یک هم‌خانواده بیابید و بنویسید.

معجزه: (.....) غرب: (.....)

وسیع: (.....) مقایسه: (.....)

نظاره: (.....) قیامت: (.....)

۱۹) جدول زیر را کامل کنید.

فعل	زمان	بن مضارع	مصدر
می‌نهادم			
پنداشت			
شوم			

۲۰) نوع «را» در جمله‌های زیر مشخص کنید.

الف) قضا را روزی به دشت رفته بودم.

ب) جز آن‌که وزیر ملک اهواز، که او را ابوالفتح علی بن احمد می‌گفتند.

ج) احوال مرا نزد وزیر باز گفت.

۲۱) در متن زیر «ی» نکره را مشخص کنید.

«خورجینکی بود که کتاب در آن می‌نهادم، بفروختم و از بهای آن درمکی چند، سیاه، در کاغذی کردم که به گرمابه‌بان دهم تا باشد که ما را دمکی زیادت‌تر در گرمابه گذارد.»

۲۲) یکی از ویژگی‌های نثر ناصرخسرو کاربرد فعل «شد» به جای «رفت» است. سه نمونه از این کاربرد را از درس بیابید و بنویسید.

۲۳) معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.

یکی تیر زد بر بر اسب اوی که اسب اندر آمد ز بالا به روی

۲۴) معنی و مفهوم عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.

من این را از روی طبیعت کشیده‌ام.

۲۵) «تو قلب سپه را به آیین بدار» یعنی چه؟

۲۶

معنی و مفهوم عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
خروس غالب چه بدسگالی به تو کرده بود که سر از تنش جدا کردی.

۲۷

معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.
چو نازش به اسب گران مایه دید
کمان را به زه کرد و اندر کشید

۲۸

مفهوم ترکیب کنایی «خشت می زد» در این جمله چیست؟
«شعر هم می گفت، زیاد هم می گفت، اقا به قول نظامی خشت می زد.»

۲۹

معنی بیت زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.
دلیری کجا نام او اشکبوس همی برخوردارشید برسان کوس

۳۰

معنی عبارت زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.
کمان به زه را به بازو فکند.

۳۱

معنی عبارت زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.
من این نقاشی را از روی طبیعت کشیده‌ام.

۳۲

معنی و مفهوم عبارت و بیت زیر را به نثر روان بنویسید.
تا سختی کمان شما نیز بگذرد

۳۳

منظور از جمله‌ی «هم چون مروارید در دل صدف کج و کوله سال‌ها بسته ماند» چیست؟

۳۴

معنی عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
مدتی بود که پیرمرد افتاده بود.

۳۵

معنی عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
در آن دستی نازک داشت.

۳۶

معنی عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
هریک کنگی کهنه پوشیده بودیم.

۳۷

منظور از جمله‌ی «هم چون مروارید در دل صدف کج و کوله‌ای سال‌ها بسته ماند.» چیست؟

۳۸

در عبارت «مرد پارسی هم دست تنگ بود و وسعتی نداشت که حال مرا مرتی کند.» منظور از قسمت مشخص شده چیست؟

۳۹

معنی و مفهوم عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.
مخدول و نالان استرحام می کرد.

۴۰

معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.
خروشید که ای مرد رزم‌آزمای
هماوردت آمد مشو باز جای

